

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ד, תשי"ג



האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

„ארץ גזרה“

(הערה להערה)

הערתו של נפתלי בן-מנחם (”לשונונו לעם“ קונטרס ל"ג) מוסיפה דוגמאות חשובות על השימושים בביטוי „ארץ גזרה“. אך עיקרן אינו בעצם-התוספת אלא בשוני-ההוראה. המעמיד אותנו על כך, כי הביטוי הכרוך בשלמות בזכרו במקרא – ל א ר ץ ג ז ר ה ש נ ש ל ח י מ א ל י ה – הוליד ביטוי שאינו כרוך בו בשלמות: מ א ר ץ ג ז ר ה ש ב ו ר ר ח י מ מ מ נ ה . ו מ נ ה ע נ י י נ ל ב ד ו ק א ת ה ע נ י י נ מ ב ח י נ ה ז ו , ו ד ו מ ה כ י ה ב ד י ק ה ת ע ל ה , כ י ע י ק ר ה ש י מ ו ש ה ו א ב א ד י ק ו ת ב ל ש ו נ ה מ ק ר א . ו א ו ס י פ ע ל מ ה ש ה ב א ת י כ ג ו נ מ י ל ל י ל י נ ב ל ו מ , ש ב א ל ד ר ו ש

תיקונים בדת ודרש, להקל בגט-סיטורים, אם יושלח הבעל
לארץ גזרה" (פתח תקוה, "הקול", תרל"ח, שנה ג',
גל' 20). וכן ד' פרישמן: "כי המזייף שטר ושלח למרחקים
לארץ-גזרה לעולמי עולמים" ("פתחו לי! פתחו! אנכי
הלוח"). ואם מסביבתנו הקרובה, קאה"י יציב, המתאר את
רמת-הכובש לאחר החיפושים הנודעים: "בפנים הצריף שורה
אירת אנשים שנשלחו לארץ-גזרה" ("בין נפש לעין").
אך אציין צורה מיוחדת על דרך חידוש: יהודה בן-
זאב כותב בעניין דיוגנס, שהיו מרעימים אותו, כי אנשי
עירו "החרימו אותו לבלתי שוב לעירם עוד, ויען: ואנכי
החרמתי אתהם לבלתי צאת המה מעירם הגזרה".
והנה בבוא אייזיק מאיר דיק לתרגמו כתב: דאָס זײַא זאָלין
קײן מאָל ארויס גײן פון זײערע פֿאר פֿלױכטע שטאַט"
(סיפורי חכמי יון, וילנא, 1864, דף מג ע"א). לאמור: מעירם
הגזרה = מעירם הארורה. דוגמה זו על צורתה המיוחדת
(האם בהשפעת "עיר היונה"?) היא ברוח הדוגמאות, שמביא
נסתלי בן-מנחם, ומן הראוי לבדוק, אם דוגמאות אלו ודומיהן
אין פועלת בהן תוספת-רישום לזכר "ארץ גזירה", והוא
רישום הכתוב: "כי נגזר מארץ ח